

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
Навчально-науковий інститут історії, міжнародних відносин та соціально-
політичних наук
Кафедра філософії та соціології

Силабус освітнього компонента

СОЦІОЛОГІЯ

Назва курсу	Соціологія
Веб-сайт для курсу	http://do.luguniv.edu.ua/ http://do1.luguniv.edu.ua/
Мета й завдання курсу	<i>Мета</i> – ознайомити здобувачів вищої освіти з проблематикою соціології як науки про суспільство, її можливостями, окреслити особливості суспільства як цілісної системи, встановити тенденції розвитку сучасного суспільства, розглянути основні галузі соціології; формувати соціологічне мислення <i>Завданнями</i> курсу є забезпечення науково-методичного підґрунтя, ознайомлення здобувачів освіти основними парадигмами соціологічного знання. У результаті здобувач освіти повинен: знати: • Знати предметну область дослідження соціології, її структуру та категоріальний апарат. • Знати види та методи соціологічних досліджень. • Знати основні етапи та напрями становлення та формування соціологічної думки розвитку соціології. • Сформувати знання про основні етапи становлення соціологічної науки, основні теоретико-методологічні підходи до аналізу суспільства, його явищ та процесів. • Сформувати знання про суспільство як соціальну систему, його базові компоненти та основні напрями дослідження суспільства у соціології. • Скласти уявлення про різновиди соціальних систем та соціальних змін. • Знати соціальну структуру суспільства, її різновиди та структурні елементи. Навики аналізу основних структурних компонентів суспільства та різних видів соціальних змін уміти: • застосовувати методи соціологічних досліджень у проведенні власних наукових досліджень та представляти їх. • аналізувати міждисциплінарні зв'язки соціології та їх особливості • працювати з джерелами інформації та аналізувати інформацію.
Тривалість курсу	3 кредити, 90 годин Лекції – 18 год. (денна форма навчання), 2 год. (заочна форма навчання) Практичні заняття – 18 год. (денна форма навчання), 4 год. (заочна форма навчання) Самостійна робота – 54 год. (денна форма навчання), 84 год. (заочна форма навчання)
Результати навчання	Вивчення курсу сприяє: <i>Загальних компетентностей:</i> - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права,

прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальних компетентностей:

- Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних, соціально-педагогічних, психологічних процесів, використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій відповідно до визначених завдань, потреб цільової аудиторії, актуального стану середовища.
- Здатність до аналізу соціально-психологічних і соціально-педагогічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади, розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків, виявлення актуального стану психологічної безпеки, наявних ризиків та їх уникнення.
- Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.
- Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад, встановлювати і підтримувати професійні відносини, співпрацювати з профільними фахівцями, професійними організаціями, іншими зацікавленими сторонами щодо виконання професійної діяльності.
- Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів професійної діяльності.

Вивчення курсу повинно забезпечити досягнення здобувачами таких програмних результатів навчання:

- Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.
- Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.
- Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, соціальної педагогіки, практичної психології, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної, соціально-педагогічної, психологічної проблеми.
- Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.
- Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення профілактичних та просвітницьких заходів, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо відповідно до вимог замовника, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
- Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході

	розв'язання професійних завдань. - Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах, самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) та технології соціальної, соціально-педагогічної, психологічної допомоги. - Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин. - Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи, розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних, соціально-педагогічних та психічних явищ в контексті виконання професійних завдань. - Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки. - Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин; складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій. - Визначати зону професійної відповідальності та взаємодіяти з різними фахівцями, органами, установами, організаціями щодо виконання завдань професійної діяльності. <i>Soft skills:</i> уміння вирішувати складні проблеми; контекстне мислення; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння прогнозувати; гнучкість, швидка адаптація до змін, оцінка та прийняття рішень та ін.
Теми	Тема 1. Предмет та завдання соціології. Предмет соціології. Соціологія в системі гуманітарних дисциплін. Поняття соціального. Функції соціології. Специфіка законів і категорій соціології. Структура соціології як науки. Тема 2. Основні етапи розвитку соціології. Становлення соціології як науки. Протосоціологія. Класичний період розвитку світової соціології. Огюст Конт і його позитивна філософія. Удосконалення теорії соціології: Г. Спенсер, Е. Дюркгайм, М. Вебер. Головні напрямки соціології XIX сторіччя та XX сторіччя. Сучасна соціологія. Тема 3. Соціологічна думка України. Становлення української соціологічної думки. Соціологи – позитивісти дореволюційного періоду: М.Ковалевський і Є.В. Де Ррберті, П. Сорокін. Соціологічна думка М.Грушевський, М.Драгоманов, І.Франко, Б.Кістяківський, В.Липинський. Тема 4. Організація соціологічного дослідження. Метод, методологія, методика, техніка, процедура. Визначення соціологічного дослідження. Види соціологічного дослідження. Досвід соціологічних досліджень у світі. Вивчення світових баз даних. Етапи соціологічного дослідження. Основні методи соціологічного дослідження. Тема 5. Особистість і суспільне життя. Базисні елементи соціального життя. Соціальна дія і соціальні зв'язки. Людина і особистість. Індивід. Структура особистості. Соціалізація та механізми соціалізації. Інститути соціалізації. Соціальна норма та паталогія. Аномія. Девіантна поведінка. Соціальний контроль і санкції.

	Тема 6. Суспільство як соціальна система що розвивається. Поняття суспільства та соціального. Суспільство як соціальна реальність. Проблеми соціальної динаміки. Типи суспільств. Сутність, типи й види соціальних інститутів. Інституалізація. Організації. Соціальні організації: сутність, загальні риси, типи. Тема 7. Соціальна стратифікація. Соціальні спільності і соціальна мобільність. Соціальна позиція, становище, роль, статус. Історичні системи стратифікації. Соціальні класи: теорії й методи емпіричних досліджень. Трансформація соціально-класової структури України. Тема 8. Соціальні організації, інститути та групи Тема 9. Соціальні процеси, зміни та рухи. Етнічні спільності та структури. Нація як соціальна основа суспільства. Особливості формування української політичної нації. Тема 10. Галузеві та спеціальні соціології. Соціологія освіти. Соціологія організацій. Соціологія молоді. Соціологія гендеру та гендерні дослідження. Соціологія ПР та реклами. Соціологія масової комунікації та Інтернету.
Орієнтація (на кого розрахований курс)	для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здобувачі спеціальності 231 Соціальна робота, освітня програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія»
Резюме викладача	Котеленець Катерина Михайлівна, к.соціол.н., доцент кафедри філософії та соціології
Інформація для підтримання зв'язку з викладачем	Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота, освітня програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія» можуть отримати, звернувшись безпосередньо до викладача, який проводить заняття, або з письмовим запитом на електронну пошту викладача за адресою: lnu.katemix@gmail.com
Попередня підготовка	«Філософія», «Україна в контексті європейської історії та культури», «Соціальна політика і соціальна робота в Україні».
Як навчатися?	Вивчення курсу передбачає формування фахових компетентностей, які складають важливе підґрунтя професійної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота за освітньою програмою «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія» <i>Лекція</i> передбачає взаємодію лектора зі здобувачами при розкритті системи уявлень щодо тих чи інших явищ, процесів, понять курсу, допомагає здобувачам осмислити проблему й дійти певного висновку, спонукає їх до цілеспрямованої практичної діяльності. <i>Практичне заняття</i> передбачає організацію викладачем детального розгляду здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань. <i>Самостійна робота</i> здійснюється як під час аудиторних, позааудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою освітнього компонента. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, відбувається за процедурою визнання результатів навчання (http://surl.li/bihoc).

Навчальні матеріали

Базові:

- Рожанська Н. В. Загальна соціологічна теорія : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 336 с.
- Кондратюк О, Котеленець К. *Дослідження соціальної дистанції молоді луганської області* : Матеріали конференцій Молодіжної наукової ліги. 2021 Apr 3.
- Конспект лекцій з дисципліни «Соціологія» для студентів першого (бакалаврського) рівня всіх спеціальностей. укл.: Мачуліна І. І. Кам'янське, ДДТУ, 2019. 61 с.
- Котеленець К., Кондратюк О. Соціальна дистанція молоді Луганської області: результати опитування. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2021. №24 (3). С. 33-39.
- Котеленець К. М., Боровенська І. І. Політичне життя окупованої території Луганської області: відображення у друкованих засобах масової інформації. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 2019. №22 (4). С. 91–99.
- Кучера І. В. Соціологія : курс лекцій для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2021. 72 с.
- Соціальні виміри суспільства: збірник наукових праць. Випуск 11(22). 2019. 437 с.
- Толстов І. В., Даніл'ян В. О. Соціологія : навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 284 с.
- Bruch, E. and F. Feinberg (2017), 'Decision-making processes in social contexts', *Annual Review of Sociology*, 43, 207–227.
- De Graaf, N.D. and D. Wiertz (2019), *Societal Problems as Public Bads*, London, UK: Routledge.
- K. Gërkhani, N.D. de Graaf and W. Raub (eds) (2022), *Handbook of Sociological Science: Contributions to Rigorous Sociology*, Cheltenham, UK and Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing. ISBN: 978 1 78990 942 5; <http://dx.doi.org/10.4337/9781789909432>.

Додаткові:

- Бартош О. П. Соціологія освіти: методичні рекомендації до курсу. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 24 с.
- Буткалюк В. Соціальні наслідки неоліберальних трансформацій в Україні: соціологічний аналіз. *Соціальні виміри суспільства: збірник наукових праць*. 2019. Випуск 11(22). С. 223–234.
- Ворона В. Соціологічні нариси політеконома. Київ : Інститут соціології НАН України, 2020. 400 с.
- Глобальні та локальні кризи: переосмислюючи українське суспільство / Матеріали Міжнародних соціологічних читань пам'яті Н. В. Паніної / за наук. ред. Є. І. Головахи, О. Г. Стегнія та О. О. Максименко. Київ: Інститут соціології НАН України, 2021. 170 с.
- Конспект лекцій з дисципліни «Методи соціологічних досліджень» для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 054 «Соціологія» (Модуль 1. Теоретична сутність соціологічних досліджень) / укл. Мачуліна І. І. Кам'янське, ДДТУ, 2018. 33 с.
- Кучера І. В. Соціологія : навчально-методичний посібник для підготовки до семінарських занять для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. ІваноФранківськ : Симфонія форте, 2021. 48 с.

	• Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри; за ред. Л.Г. Скокової. Київ: Інститут соціології НАН України, 2021. 295 с. • Солодько С. Теоретична і практична логіка соціології Бруно Латура. <i>Соціальні виміри суспільства: збірник наукових праць</i>. 2019. Випуск 11(22). С. 179–190. • Соціальні наслідки пандемії COVID-19: соціологічні аспекти / Матеріали конференції 12 листопада 2021 р. Київ: Інститут соціології НАН України. 101 с • Соціологія освіти : метод. рекомендації для студентів, що навчаються за спеціальністю 054 – Соціологія (заочно-дистанційна форма навчання) / Нар. укр. акад., каф. соціології ; авт.- упорядн. І. С. Нечитайло. Харків : Вид-во НУА, 2018. 50 с. • Соціологія та сучасні соціальні трансформації: Матеріали XII Міжнародної конференції студентів та молодих науковців (Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 14-15 листопада 2019 року) / За ред. к. соц. н. Алли Петренко-Лисак, к. соц. н. Лариси Фостер, к. соц. н. Оксани Олійник, к. соц. н. Євгенії Мороз. Київ : Видавництво «Наукова столиця», 2019. 135 с. • Goldthorpe, J.H. (2017), <i>Sociology as a Population Science</i>, Cambridge, UK: Cambridge University Press. • Goldthorpe J.H. (2021), <i>Pioneers of Sociological Science</i>, Cambridge, UK: Cambridge University Press. • Manzo, G. (2022), <i>Agent-based Models and Causal Inference</i>, Chichester, UK Wiley. • McIntyre, L. (2019), <i>The Scientific Attitude</i>, Cambridge, MA: MIT Press. Інформаційні ресурси • Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua • Національна академія педагогічних наук України URL: https://naps.gov.ua/ua/ • Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ • Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/ • Міністерство освіти і науки України URL: https://mon.gov.ua/ua • Міністерство соціальної політики України. URL: https://www.msp.gov.ua/ • Бібліотека Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: http://libr.luguniv.edu.ua/ • Онлайн калькулятори, формули, розрахунки. CALCULAT.ORG. URL: https://www.calculat.org/ua/ • Цифровий репозиторій Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/
Необхідне устаткування	Наявність мультимедійного обладнання, доступу до мережі Internet.
Спільні / індивідуальні види навчальної	Лекція (оглядова/тематична; лекція-бесіда, лекція-візуалізація) Практичні заняття (презентація / дискусія / повідомлення / виконання завдань/ самостійна робота з джерелами інформації.

діяльності			
Форми контролю	<i>Методи самоконтролю:</i> уміння самостійно оцінювати свої знання. <i>Поточний контроль</i> здійснюється за допомогою тестування; усного опитування; письмового контролю, контрольна модульна робота. <i>Підсумковий контроль</i> – залік. Підсумковий контроль є сумою оцінок, отриманих здобувачем за виконання практичних завдань, контрольних модульних робіт, завдань для самостійної роботи. Максимальна оцінка становить 100 балів. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 50.		
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду діяльності)	Вид діяльності	Критерії оцінювання	Бали
	Виконання практичних занять	Всі завдання виконані вчасно, обґрунтовані, повні, вірні, з використанням основної та додаткової літератури.	0-60
	Виконання завдань для самостійної роботи	Всі завдання виконані вчасно, обґрунтовані, повні, вірні, з використанням основної та додаткової літератури, носять творчий характер. Представлені вчасно для перевірки викладачем. Здобувач виконує два завдання на вибір із запропонованого переліку.	0-20
	Контрольні модульні роботи	Представлено вірні й повні відповіді на тестові завдання модульного контролю. Здобувач виконує контрольну модульну роботу у формі тестування.	0-20
	Усього за курс		100
Критерії рейтингу Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83-89	B	Добре	
75-82	C		
63-74	D		
50-62	E	Задовільно	
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Формат і політика курсу	У курсі «Соціологія» логічно об'єднані тематичні блоки, що включають лекції, практичні заняття, контрольні модульні роботи у формі тестування, консультації, спрямовані на формування програмних результатів. Практичні заняття включають елементи опитування, тестування, бесід та обговорення, виконання практичних завдань та завдань для самостійної роботи.		

	Здобувач і викладач несуть спільну відповідальність для досягнення мети курсу, поважають один одного, неупереджено ставляться до думок і позицій інших щодо тих чи інших питань курсу. Викладач консультує здобувача щодо роз'яснення змісту і особливостей виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, питань, які були недостатньо зрозумілі під час вивчення курсу.
Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності	У процесі роботи необхідно дотримуватися Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (http://surl.li/efpzh), відповідних принципів академічної доброчесності. - Письмові роботи, презентації мають бути авторськими, оригінальними. - Письмові роботи мають бути оформлені згідно встановлених правил, з урахуванням вимог до цитування, подання відповідних покликань. - Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.
Feedback курсу	Зворотній зв'язок здійснюється на основі чату, системи повідомлень на сторінці курсу на освітньому порталі ЛНУ імені Тараса Шевченка – Digital Office, за допомогою платформ Google Meet, Microsoft Teams.